

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק חיה" 580546158

גליון מספר 313

ט' אלול
תשפ"ג

פרשת כי תצא

דרך חיים

המוסר, וצריך הוא חשבון נפש שלא להגיע לכזה קלקול.

היה מעשה בר' שמחה זיסל ברוידא שהיה בשכונתו שיכור אחד אשר דיבר כל העת דברי-תורה. חקר ר' שמחה זיסל אחר הדבר וגילה כי מדובר בתלמיד-חכם אשר יום אחד שטה משקה שרף והתרגל בדבר לשתות מדי יום עד אשר הגיע לשכרות תמידית. אמר הסבא כי אם י"ש יכול להביא למצב כזה, להפוך תלמיד-חכם לשיכור, אני מקבל על עצמי שלא יעלה י"ש על שולחני - רוצח נפש לא יהיה בסעודתי.

ר' איסר זלמן מלצר שלח קבוצה של בחורים מישיבת עץ-חיים לסבא מסלבודקה שישמיע להם דברי מוסר. שהו הבחורים אצל הסבא מספר שעות, ואחר כך אמר הסבא בפני הרב מלצר על עניין כל אחד ואחד מהתלמידים. במהלך דבריו אמר על אחד התלמידים שנודע אז כעילוי גדול כי לא יצמח בתורה, משום שראה בו חסרון בדרך ארץ, שבשעה שהגישו כוסות קפה לפני הבחורים נשפך מעט סוכר על השלחן, ואותו תלמיד טבל את ידו בסוכר וליקקה. אכן ברבות הימים אותו בחור נהיה רב גדול, אך בהמשך הזמן הגיע לכלא בשל זיופים ושקרנות עד שהגיע לדיוטא התחתונה.

המשך בעמוד הבא

התביעה הכפולה כלפי המואבים המופיעה בפרשתנו - "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך" (דברים כג ה) מעוררת תמיהה. רוצחים אשר שכרו את בלעם לקלל את עם ישראל נתבעים בפסוק אף על העדר דרך ארץ בסיסית של נתינת לחם ומים להולכי דרכים. אלא שהתורה באה לומר לנו כי כשאנו רואים רוצחים הרוצים לאבד נפשות מישראל לא בבת-אחת הם הגיעו למצבם השפל ליטול נפשות. ראשית הרצון להרוג, ובמיוחד לכלות אומה שלמה שלא עשתה להם דבר, הינה בהעדר דרך ארץ, אי האכפתיות מאותו עם נודד ללא אוכל. עוד יותר התביעה לגביהם היא בשל היותם עם גמולי טובה, שכן סבם - לוט קיבל הכל מאברהם אבינו, ועל כן עוד יותר מוטל עליהם להשיב לנו טובה, ובמקום זאת נהגו במידות מקולקלות - ומשם עלולים להידרדר מוסרית עד למציאות הקצה של שפיכות דמים.

זה מה שהורנו חז"ל (ברכות סג): "שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין" בלא חילוק בין אדם רגיל לאדם נעלה. כל אדם שרואה מצב של הידרדרות כזו צריך לחשוב לעצמו אולי גם לו יש איזשהו פגם שעלול להורידו מטה-מטה במעלות

העלון מוקדש לעילוי נשמת
אברהם (אנגלמן) בן משה אליהו ז"ל

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

הוא שהכתוב אומר - "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'... על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים", הסיבה האמיתית לכל הדרדור המוסרי עד כדי סילוקם מכלל ישראל, אפילו עד דור עשירי, הוא בשל אותו קלקול בהכרת הטוב ודרך ארץ בסיסית. מכאן אנו למדים עד כמה שורש מוטה ומידות מקולקלות יכולים לאבד מהאדם עולם ומלואו.

שבת שלום!

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

אדם אחד ניגש אל ר' אריה אברך מבני-ברק וביקשו שיצרף חתימתו לאחד הכרזים ואגרות המחאה שהיו חתומות על ידי רבנים וגדולי ישראל, ואף מוחתמות בחותמות רבות.

נבחר ר' אריה, הרהר קמעא, והשיב לאותו אברך: "ראה נא מי ומי החותמים כאן - רב פלוני, גדול פלוני, אב בית דין כזה ואחר, ואילו אני איני חותם אלא את שמי - 'אריה' בלבד. כלום נאה ששם פשוט בלי תואר יתנוסס ליד חתימתם של גדולי הדור?"

התיישבו הדברים על ליבו של האברך והלך לו כלעומת שבא...

(צדיק יסוד עולם עמ' 330)

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק חיה" 580546158

הלכה ומנהג

כתב מרן הרמ"א (או"ח רפד ז) "נוהגין לומר: אב הרחמים (בשבת אחר ההפטרה), ובכל יום שאין אומרים בו 'צדקתך...' אין אומרים אותו, וכן כשיש חתונה או מילה. ויש מקומות שאין אומרים אותו כשמברכין החודש, מלבד בימי הספירה, והולכים בכל זה אחר המנהג". המגן אברהם (תרפה) הוסיף כי לדעת המהרי"ל אין אומרים אותו גם בשבתות 'זכור' ו'פרה'.

אמירת 'אב הרחמים' נתקנה בתקופת הראשונים על גזירות תתנ"ו. אמנם נתקנה התקנה לאמרו רק בשבתות שבתקופת הספירה, שהיא התקופה בה אירעו הגזירות. אמנם עם השנים נתפשט המנהג לאמרו מדי שבת. ובימים טובים שאומרים בהם 'זכור' אומרים 'אב הרחמים' אפילו אם יש בעל ברית או חתן (מטה אפרים תרכא). כיוון שנתקנה אמירתו על ימי הספירה אומרים אותו בין בשבתות מברכים ובין בשלושת ימי ההגבלה.

לאחר אמירת 'אב הרחמים' אומרים 'אשרי'. נחלקו הפוסקים האם 'אשרי' נאמר כסיום לקריאת התורה (לבוש תקצא א) או כהקדמה למוסף (יעב"ץ תרכא). מרן המ"ב (רפד ס"ק טו) סבר כי הוא נאמר כהקדמה לתפילת מוסף, ולכן אין להפסיק בין אמירתו לתפילת מוסף אלא ב'הללו' וקדיש בלבד. אך כיום נוהגים להוסיף לאחר החזרת ספר התורה לארון את אמירת 'מזמור לדוד' ו'ובנחה'. טעם אמירת 'מזמור לדוד' הוא משום שיש בו ז' קולות שכנגדם ז' ברכות שבמוסף. ונתקן על מתן תורה, והוא כבוד התורה שמשיבה עכשיו לארון הקודש תוך אמירת שבחה. אך בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח קכו) כתב שכיוון שאין מצוה מבטל מצוה נותר לעסוק בכל ענייני מצוות בין 'אשרי' למוסף, ולכן היתירו לשאת דרשה בזמן זה.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שוא"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | מה העלייה הנכונה לעלות בה כשיש לי יום השנה בשבת? ומה הדין באם יש חתן בבית הכנסת שאמור לעלות למפטיר?

תשובה | ר"ח פלאג'י (משא חיים) סובר שהנכון ביותר הוא לקבל את אחד משבעת הקרואים, משום ששבעת הקרואים הם עליות שבחובה ובזה זוכים לעליית חובה. אך החת"ס (ח"ו סי' ק"ג) הכריע שבשבת שקודם היארצייט צריך דווקא לקבל את עליית מפטיר, וכן היה מורה למעשה מרן הרב וואזנר זצ"ל (מבית לוי חי"ב).

לגבי החתן אין שום מקור שהוא צריך לעלות דווקא למפטיר. אבל במצב הנ"ל יעלה בעל היארצייט כאחד משבעת הקרואים והחתן יעלה למפטיר.

שאלה | האם עדיף לקרוא מילה במילה עם הבעל קורא או שיש לשתוק ולשמוע?

תשובה | מרן המ"ב הביא בשם המג"א שפסק כדעת המט"מ, לקרוא מילה במילה עם הבעל קורא כדי לכוון לכל מילה. אבל עפ"י הסוד יש לשתוק, כמו שכתוב בזהר (פ' ויקהל) שבזמן הקריאה אנו נחשבים כאילמים כבשעת מתן-תורה. ולכן בשע"א (סי' שד) ובקיצוש"ע (סי' כד) סתמו להלכה שיש לשתוק ולכוון לקריאת הבעל קורא, וכך נהגו גדולי עולם כגר"א (מעשה רב), המגיד מקוז'ניץ ומרן החזו"א.

כמים תיגם

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

השבת אביבה

שאלות על הפרשה

1. במה זוכה הבן הבכור?
2. איזו מצוה צריך לקיים מי שבונה בית חדש?
3. מה זה שעטנז? ומה פירוש המילה?
4. כמה דורות לא יכול אדומי ומצרי להיכנס לעם ישראל?
5. מה זה 'מחיר כלב'?
6. מה זה 'נשך'?
7. עד מתי צריך להחזיר לעני את הבגד שלו?
8. כמה זמן לא יוצא חתן לצבא?

ילדים יקרים,

תוכלו לשלוח תשובות לכתבת החייל:

kids@ish-tsadik.org.il

ומתנה מיוחדת תשלח בדואר לאחד מכם.

בפרשה שלנו ממשיך משה רבנו להכין את עם ישראל להלכות המיוחדות שבארץ ישראל, ובין יתר ההלכות מזכיר גם הלכות שלא קשורות בדווקא לארץ.

בתוך ההלכות מזכיר משה רבנו הלכה יקרה מאד – השבת אבידה. התורה אומרת כי אם רואה אדם את הבהמות של חברו בודד בשדה אסור לו להתעלם, עליו לאסוף את אותן בהמות לביתו, לטפל בהן עד אשר יוכל להשיב אותן לחברו.

אילו ערכים מלמדת אותנו התורה במצוה זו? התורה מלמדת אותנו בראש ובראשונה רגישות גדולה לצער של החברים שלנו. מן הסתם, אדם שאבד לו חפץ, בעל חיים או כל דבר אחר נמצא בצער. אנחנו צריכים לחשוב כיצד היינו רוצים שינהג מי שיראה את הדברים שאותם אנחנו איבדנו. הקב"ה גם מלמד אותנו בכלל יחס לחפצים, שלא לזלזל בהם בקלות, לשמור עליהם ולדאוג להחזיר אותם למי שאבדו ממנו.

ילדים יקרים, גם אנחנו יכולים לזכות לקיים את המצוה הזו. הרבה מאד פעמים מוצאים דברים ברואים, כמו כדור הלבן המסחקים, תיק או סנדלים ברואות. נחשוב טוב כיצד היינו רוצים שחבר יעשה או - יתעלם מהחפץ או יטרח ויחזיר לנו אותו? וכך נזכה גם אנחנו המצוה גדולה וחשובה שכל!

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

אחד מגבאי בית הכנסת 'זהרי חמה' שברחוב יפו בירושלים, שבו היה מתפלל ר' אריה, היה עובד בבית החולים 'ביקור חולים' בירושלים. לילה אחד סיים אותו גבאי את עבודתו בחצות הלילה והחל לצעוד לכיוון ביתו מבית החולים. בדרך הוא רואה את ר' אריה מסתובב באמצע הלילה עם שני סלים בידיו.

התפלא אותו אדם מה ר' אריה עושה בשעה כזו מחוץ לביתו, ועוד עם שני סלים, כאילו זהו אמצע היום. והנה, ר' אריה נכנס לאחת החצרות שצמודות לבית החולים לתוך צריף ישן שעומד ליפול. ראה זאת הגבאי, תמה מה עושה ר' אריה בצריף זה, והלך לביתו...

למחרת, הגבאי הלך אל אותו הצריף ודפק בדלת. והנה את דלת הצריף השבור פתח יהודי בודד, עני מרוד, שחי לבדו. שאל אותו הגבאי - מה עשה ר' אריה כאן אתמול באמצע הלילה? גילה לו אותו עני כי ר' אריה בא עם סלי ירקות ופירות אחת לכמה ימים על מנת לדאוג שיהיה לאותו עני מעט אוכל כדי לשבוע ולהתעודד מעט.

ילדים יקרים, סביבנו נמצאים הרבה אנשים שחסר להם כסף ואנחנו יכולים לחשוב איך אפשר לעודד אותם. ולפעמים יש אנשים שיש להם כסף, אבל אין מי שדואג להם, רואה אותם וחושב עליהם. נפתח תמיד את העיניים הטובות שלנו ונחפש מי זקוק לנו, את מי אנחנו יכולים לשמח, מי נמצא סביבנו שדווקא אנחנו יכולים לראות אותו ולדאוג לו - כך נזכה למידות טובות כמו של ר' אריה.

שבת שלום!